

Rapport från ABM-konferens i Härnösand 7 oktober 2009

Inledning

Dagen inleddes med att länsmuseumchef Bengt Edgren och länsbibliotekschef Roland Tiger och Märta Molin, ABM-samordnare i Västernorrland hälsade alla välkommen. Bengt Edgren berättade kort om tillkomsten av ABM-samarbete i Västernorrland år 2001 och som har utvecklats till ett profilområde som är erkänt idag. Vidare berättade han att de fyra länsmuseumerna i Norrland har träffat ett samverkansavtal där Länsmuseumet Murberget ska vara drivande i ABM-frågorna för samtliga norrlandslänen.

Roland Tiger berättade om regionfrågan och Norrstyrelsens arbete där han finns med i en arbetsgrupp som tittar på kulturen. Den här processen drivs av en förening. Inledningsvis har en kartläggning gjorts, därefter har man arbetat med visioner och verksamhetsidéer. Nu är man inne i en fas där man arbetar med strategier kopplade till visionerna.

Märta Molin presenterade om ABM Resurs i Västernorrland, en verksamhet som stöds av Landstinget Västernorrland. Här sker samarbete på alla plan som det går att samarbeta!

Programmet

Öser Östergötland på?

Efter de inledande orden tog första programpunkten vid. Under rubriken "*Öser Östergötland på?*" berättade Dan Malmsten från Länsmuseumet Östergötland om deras arbete med Kulturarv Östergötland. Inledningsvis berättade han att de skall börja arbeta med ljud och ville inbjuda till ett seminarium den 4 november 2009. Seminariet är ett samarbete med Östgöta Film och Campus Norrköping.

Kulturarv Norrköping startade redan 1998-99. Dan menar att det finns en risk med ABM-begreppet, att det kan exkludera någon t ex en institution. Deras ledord är därför samverkan och tillgänglighet. De arbetar i nätverk, både inom och utom länet och använder modern teknik t ex Internet mm. De visar arbetet utåt genom hemsidan. Beträffande hemsidan har man inlett arbete med att förnya den och det pågår en upphandling för tillfället.

Arbetet styrs genom en ledningsgrupp som träffas 1 gång/halvår och en referensgrupp som träffas ett par gånger per år. I arbetsgruppen återfinns:

- Dan Malmsten, samordnare och ansvarig för bl a verksamhet, ekonomi, och seminarier.
- Elisabet Strömberg, Länsbiblioteket Östergötland, webbansvarig. Elisabet berättade om arbetet med den nya hemsidan där man arbetar mycket med tillgängligheten för funktionshindrade. Det ska bland annat finnas funktioner på hemsidan som kan förstora texter, man ska kunna få text uppläst för sig, om man trycker på en bild ska man kunna få bildtexten uppläst och mycket annat.
- Anna Lindqvist, Länsmuseumet Östergötland, byggnadsantikvarie. Ansvarar bland annat för samarbete kring kulturmiljöfrågor, det kommunala kulturarvsprogrammet, arkeologiska frågor samt medverka i utvecklingen av ABM-arbetet.
- Anna Eskilsson, Linköpings universitet. Ansvarar för kulturarv och skola. Ska arbeta med att uppmuntra till mer lokalhistorisk undervisning och utöka samarbetet med lärarutbildningen på universitetet samt utveckla skoldelarna på hemsidan.
- Allan Näslund, IT-tekniker.

"ABM-institutioner är gigantiska batterier"

Så sade artisten Lasse Eriksson som tog vid efter östgötarna. Lasse är en mångsidig person, artist, föreläsare, författare och "ståuppmän", och han har även fil.kand examen i ekonomisk historia och idéhistoria. Under drygt en och en halv timme berättade han inlevelsefullt om sitt författarskap och hur han upplever ABM-institutionerna och dess personal! Vi i publiken fick oss många goda skratt!

Kul med kulturarvspedagogik

Efter Lasses show fortsatte programmet med Eva-Marie Sahlin från Landsarkivet i Östersund vid. Under rubriken "*Kul med kulturarvspedagogik*" berättade hon hur de arbetar i Jämtland med dessa frågor. Inledningsvis definierades begreppet kulturarvspedagogik som bland annat handlar om lärande och lärandeprocesser knutna till kulturarvsmiljö.

På frågorna Varför kulturarvspedagogik och Varför samarbeta är svaret att ämnet är ett gammalt gemensamt intresse inom sektorn och man har en fysisk närhet som skapar unika förutsättningar. Det är berikande för besökarna och tillsammans når man ut till större allmänhet. Det skapas fler impulser till utveckling av den egna verksamheten och bättre förutsättningar att driva projekt. Och så är det roligt!

I Jämtland samarbetar främst Arkiv- och Museisektorn. Landsarkivet och Föreningsarkivet i Östersund är samlokaliserade sedan 1980 och man samarbetar med läns museet Jamtli, Birka folkhögskola samt ytterligare ett varierande antal partners. Man bedriver samarbete informellt i programverksamhet och pedagogiska program samt ett mer formellt samarbete som startade på 1990-talet genom NCK - Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik.

Det bokningsbara programmet innehåller t ex en stadsvandring, baserad på en dagbok funnen i arkivet, Arkivens Dag och Natt samt ett kompetensutvecklingsprogram 4 ggr/år för antikvarier, arkivarier och länsstyrelsepersonal.

Syftet med NCK är att det ska vara ett nav för insamling och förmedling av information rörande kulturarvspedagogiska frågor samt initiera och genomföra utvecklings- och forskningsprojekt. I februari varje år genomför man en konferens med syfte att förmedla äldre historia, man har stiftat ett pris som kan vinnas av någon som är verksam inom det pedagogiska området och varit betydelsefull för utvecklingen av detta. Man bedriver FOU-verksamhet och har ett kurs- och utbildningsutbud. Exempel på FOU-verksamheten har man bedrivit/bedriver projektet "Back on track" som syftar till att stimulera ungdomar som ej gått ut gymnasiet till fortsatta studier och "Kommer du ihåg - Minnesupplevelser" ett projekt som ska träna minnet på dementa personer som bor på institution. Ett nationellt projekt man driver 2009-2010 är ett utvecklingsprojekt om vuxnas lärande. Man har även deltagit i flera olika EU-projekt.

NCK finansieras av kommun och landsting och består av en styrgrupp och referensgrupp, bestående av arkiv och museer i de nordiska länderna. Finansering inför perioden 2010-2013 är ännu inte klar.

Kulturmagasinet - ett självklart ABM-samarbete?

Lena Nygren från Medelpadsarkiv berättade att Kulturmagasinet tillkom 1986 och består av 4 lagerbyggnader som byggts ihop. Förutom Medelpads arkiv finns i huset även Föreningsarkivet Västernorrland, Sundsvalls museum, Sundsvalls stadsbibliotek och en öppen förskola.

Det första riktiga ABM-samarbetet genomfördes först åren 2002-2003 där man samlades kring ett projekt med Hedbergiska gymnasieskolan. Eleverna fick arbeta i Kulturmagasinet under 2 veckors tid med olika arbetsuppgifter och därefter redovisa resultatet.

Ett annat samarbetsprojekt gällde kunskapsrummet Kompassen år 2004. Rummet byggdes upp av två projektanställda personer men när projekttiden var slut kunde man inte inom Kulturmagasinet enas om hur man skulle driva det vidare. Kunskapsrummet avvecklades.

Projektet "Det goda värdskapet" pågår kontinuerligt. Det arbetar ca 90 personer i Kulturmagasinet och projektet handlar om att bli bättre på att känna till varandras verksamheter, att bli bättre på att möta brukarna och att ge bra service.

Ett av de bästa samarbetena sker kring Arkivens Dag, då är det vidöppet i hela Kulturmagasinet med bl a föredrag och visningar.

Sundsvallsminnen är en portal där Sundsvalls lokala historia presenteras. Den utvecklades åren 2000-2005 främst med stöd av EU-medel. Redaktionen består av personal från A, B och M institutioner. Exempelvis kan man söka i förteckningar från SCA Merlo arkiv och Medelpads arkiv, ibland även på dokumentnivå.

Samverkan som teori och strategi

Nästa programpunkt handlade om samverkan som teori och strategi. Hans Viklund, forskare i statsvetenskap från Mittuniversitetet diskuterade kring frågan varför går det bra eller dåligt att samarbeta? Den moderna organisationen definieras av specialisering, centralisering och formalisering. Specialisering innebär att verksamheten delas in i funktioner, personalen övas i upprepade göromål och de blir duktiga. Centralisering innebär en hierarkisk styrning och ansvar som sammantrålar i en punkt. Formalisering innebär att styrning och ansvar sker genom formella regler av olika slag. Vid samarbete bryts detta mönster.

Samverkan är ett utbrett fenomen och inget nytt. Det kan dels ske på organisatorisk nivå med samordning av resurser, styrning och organisation och dels på individuell nivå med konkreta aktiviteter.

Vilka motiv till samverkan finns?

- Brukarmotivet, innebär att man vill undvika att personer hänvisas runt till olika organisationer.
- Verksamhetsmotivet innebär att kompetenser och resurser är otillräckliga för att lösa vissa uppgifter.
- Effektivitetsmotivet innebär att uppgifter kan lösas till lägre kostnad.

Hans Viklund tror på effektivitetsmotivet och utvecklade det. Kostnaderna för samverkansprojekt är ofta säkra och direkt kopplade till projektet i fråga och tillgängliga i budget och beslut. Intäkterna är ofta osäkra och spridda utanför projektet och svårtillgängliga.

Samverkan som investering bör betraktas utifrån kostnader som byggs upp initialt men på längre tid uppnås vinst av samverkan.

Den avslutande programpunkten stod Anna Götlind, professor i historia vid Högskolan Dalarna och Helena Kåks, fil dr vid Dalarnas forskningsråd, för.